

ZÁSADY A PRINCIPY SOUDOBÉHO VŠEVOJSKOVÉHO BOJE

Československo jako pevný článek Varšavské smlouvy by v možné světové válce mělo své zcela určité místo. Geografické podmínky nám vymezují i formy válečné činnosti, a to prováděpodobně na nejdůležitějším válčišti, na kterém můžeme předpokládat i začátek válečného konfliktu.

K dosažení vymezených cílů by naše ozbrojené síly používaly tyto **formy válečné činnosti**: operaci, sražení, bojovou činnost, boj a údery.

V článku se budu zabývat problematikou vševojskového boje, který je jediným prostředkem k dosažení vítěství. Vedou jej svazky, útvary a jednotky s cílem zničit nepřítele v určeném prostoru. **Boj je základní formou taktické činnosti a jsou jím plněny taktické úkoly vojsk.** V boji se realizuje další forma, tj. úder. Boj je také součástí armádních nebo frontových operací a vyznačuje se společným úsilím svazků, útvarů a jednotek a nepřetržitým rozvíjením bojové činnosti ve vysokém tempu, do velké hloubky a na široké frontě.

Současný vševojskový boj má vysoké nároky na úroveň bojové připravenosti velitelů a vojsk. V období vědeckotechnického pokroku vystupuje do popředí prudký rozvoj stále dokonalejších a účinnějších zbraní, který si vynucuje téměř permanentní přezbrojování. Rychlé zavedení a zvládnutí nových zbraní a bojové techniky patří dnes k nejvýznamnějším úkolům celé ČSLA.

Charakter vševojskového boje posuzujeme podle vývoje možného válečného konfliktu. Příští válka může mít různé způsoby a několik období, jejichž počet není možné přesně stanovit. Může být vedena bez použití jaderných zbraní nebo za jejich použití.

Při vedení vševojskového boje za použití jaderných zbraní se zvyšuje význam vysoké morální síly, fyzické odolnosti, kázně a zejména požadavek, aby velite-

lé a štáby dovedli efektivně využívat výsledků jaderných úderů, pevně a nepřetržitě velet, obnovovat bojeschopnost vojsk a rychle zahajovat další bojovou činnost.

Použití jaderných zbraní mění způsob vedení boje především v tom, že postupné drcení nepřítele, což je základem boje za použití konvenčních zbraní, je **nahrazeno** současným ničením vojsk, objektů a center všeho druhu do celé hloubky. Hromadné použití jaderných zbraní může plně zmařit zámysl nepřítele na válčišti.

Při použití **jaderných zbraní** má velký význam organizace a způsob vedení jaderného a palebného ničení a dovedné využití jeho výsledků pozemním vojskem, především motostřeleckými a tankovými svazky a útvary. K těmto zásadám neoddelitelně patří opatření, která směřují ke zmaření jaderných úderů nepřítele nebo k oslabení jejich účinků a také k obnově bojeschopnosti a organizaci další činnosti vojsk.

Jaderné zbraně mohou být použity několika způsoby, ale především jejich **hromadné použití s překvapením** bude vzhledem k mohutnosti ničení, hrozbou zamoření vojsk nejen na frontě, ale vlastně kdekoli, budou nesmírně ovlivňovat morální stav vojsk i obyvatelstva a tak i výsledek válečných činností.

Vševojskový boj ať za použití jaderných nebo pouze konvenčních zbraní je organizován a veden podle **určitých zásad**, které shrnují praktické historické zkušenosti z minulých válek a teoretické rozpracování problematiky boje na základě rozvoje bojové techniky, zbraní a zbraňových systémů. Všechny jsou podrobně rozpracovány v Bojovém řádu.

Ustálenější zásady jsou např. pro vedení boje a také pro určení prvků bojové sestavy, některé další se uplatňují podle daných podmínek. Jestliže prvky bojové sestavy jsou stálé, pak na druhé straně uspořádání bojové sestavy musí reagovat na konkrétní situaci. Čili k uspořádání bojové sestavy musí každý velitel přistupovat tvořivě, jak to ve svém úvodu připomíná Bojový řád.

Zásady vševojskového boje jsou objektivně nutné normy k organizaci a vedení boje svazky, útvary a jednotkami. Zásadně, avšak nikoli dogmaticky, stanoví řád způsoby vedení boje, jeho prostředky, úkoly i použití druhů vojsk a speciálních vojsk.

Vedení současného vševojskového boje má určité **principy**, o kterých můžeme říci, že jsou základem organizace, systému, ale i úspěchu.

Prvním základním principem je **udržování stálé vysoké bojové pohotovosti**. S rozvojem moderních vysoce účinných zbraňových systémů, zbraní a bojové techniky tento princip v kvalitě svého obsahu stále narůstá. Vyžaduje vysokou úroveň organizace, podrobné zplánování činnosti vojsk, vysokou úroveň jejich vycvičenosti, pevný morálně politický stav, vysokou kázeň a pevné nepřetržité velení. Při podrobnějším rozdělení dále zahrnuje přesné plnění mobilizačních úkolů, schopnost svazků, útvarů a jednotek okamžitě zahájit bojovou činnost, jejich zabezpečení bojovou a ostatní technikou, výzbrojí, municí, pohonnými hmotami, výstrojí a materiálem. Důležitou úlohu zde má bezporuchový stav výzbroje a bojové techniky. Tento princip klade vysoké nároky na práci velitelů a štábů, zejména u útvarů. Vyžaduje naprosto přesné pochopení úkolů, rychlou orientaci při náhlých změnách situace i předvídání možného vývoje boje.

Dalším principem je **vyšoká aktivita, rozhodnost a nepřetržitost vedení boje**. Působení tohoto principu je zabezpečováno především schopnostmi, politickou a odbornou připraveností velitelského sboru. Vychází z celé činnosti, počínaje organizací boje, z pevné vůle zvítězit, přecházet od jedné činnosti k druhé, od použití konvenčních zbraní na použití jaderných zbraní a všestranně zabezpečovat činnost vojsk. Předpoklady pro správné působení tohoto principu vytváříme již v míru, a to vysokou úroveň přípravy velitelů, promyšlenou organizací efektivního výcviku a zvyšováním vytrvalosti a houževnatosti všech příslušníků armády. Činnost tohoto principu adekvátně narůstá se zaváděním a používáním účinnějších zbraní, tedy zejména v podmínkách jaderné války bude jeho vliv na vševojskový boj značně velký.

S tímto principem těsně souvisí **překvapivá činnost**. Vzhledem k důležitosti a významu překvapení ve vševojskovém boji i dalších formách válečné činnosti se v soudobých podmínkách překvapivá činnost vyčleňuje jako samostatný princip. Může totiž vytvořit podmínky k vítězství i nad silnějším nepřítelem. Překvapivé hromadné použití jaderných zbraní samo o sobě může dokonce rozhodnout o výsledku válečné činnosti na konkrétním válčišti.

Překvapení závisí na mnoha faktorech, z nichž mezi nejdůležitější patří utajení zámyslu, skrytá organizace boje a současné dezinformování nepřítele. I v podmínkách vědeckotechnického pokroku, kdy technické průzkumné prostředky značně ztěžují utajení přesunů nebo hromadění techniky, noc a nepříznivé povětrnostní podmínky umožňují skrytý manévry a vést překvapivou činnost.

Vedení vševojskového boje na široké frontě za účasti všech druhů vojsk vyžaduje **sladění společné použití vojsk a udržení vzájemné nepřetržité součinnosti**, což označujeme jako další důležitý princip. Jeho působení je podmíněno schopností velitelů a štábů sladit činnost útvarů a jednotek mezi sebou, sladit způsob plnění bojových úkolů s údery jaderného a palebného ničení. Již při tvorbě zámyslu boje je nutné přihlížet ke sladěnému společnému použití vojsk. Na základě přijatého zámyslu určujeme úkoly útvarům a jednotkám a organizujeme součinnost. Význam tohoto principu je soustavně připomínán rozkazem ministra národní obrany na výcvikový rok, a to ukládáním úkolů pro přípravu důstojníků a generálů.

Důležitým principem je i **rozhodné soustředění hlavního úsilí vojsk na hlavním směru a v potřebné době**, což vytváří podmínky k nejefektivnějšímu použití vojsk, sil a prostředků a k dosažení převahy nad nepřítelem. Rozhodné soustředění vojsk, sil a prostředků vyjadřuje velitel v zámyslu, a to stanovením hlavního úderu a úseku průlomu za útoku a určením směru hlavního úsilí v obraně.

Dodržení tohoto principu bude za útoku často vyžadovat přeskupení sil s cílem vyčlenit na hlavní směr nejbojeschopnější útvary a palebné prostředky a vytvořit tak optimální uskupení ke splnění úkolu.

Samostatným principem je i **manévry**, který jinak pokládáme i za součást vševojskového boje. Manévry je vlastně způsob, kterým se snažíme splnit stanovené bojové úkoly. Manévrem dosahujeme nejvýhodnějšího uskupení útvarů a jednotek k ničení nepřítele za současného získání nebo udržení iniciativy. Manévry se provádí útvary, jednotkami, jadernými údery i palbou konvenčních zbraní. Správný manévry musí být jednoduchý, umožňovat skryté zrychlené přesuny a ničení nepřítele úderem do boků a týlu. Úzce souvisí s překvapivou činností. Manévry jadernými údery spočívá ve způsobu jejich použití.

Používané druhy manévru jsou podrobně uvedeny v Bojovém řádu ČSLA, část 1, článek 21.

Udržení a včasné obnovení bojeschopnosti vojsk je dalším principem. Zahruje obnovení velení, upřesnění úkolů útvarům a jednotkám, které neztratily bojeschopnost, vyvedení vojsk ze zamořeného nebo jinak nebezpečného prostoru, doplnění útvarů osobami, zbraněmi, bojovou technikou, PHM a materiálem. Uskutečňuje se s cílem pokračovat v plnění bojových úkolů, a proto zpravidla obnovujeme původní organizaci a v prvním pořadí bojeschopnost těch útvarů a jednotek, které měly nejmenší ztráty. Velmi důležitým úkolem je udržení vysokého morálně politického stavu a psychické pevnosti vojáků i velitelů, a to zejména při použití jaderných zbraní. Ve válce s použitím jaderných zbraní by obnovení bojeschopnosti bylo značně těžkým úkolem, a proto je důležité, aby se velitelé a štáby již v míru učili účinným metodám práce, která je nutná k udržení a včasnému obnovení bojeschopnosti vojsk.

K dalším principům vševojskového boje patří **všestranná znalost morálně politických a psychologických činitelů a jejich využívání, všestranné zabezpečení boje a pevné a trvalé velení vojskům**. Jejich vliv a obsah je popsán na str. 29 a 31 Bojového řádu pozemního vojska ČSLA, část 1.

Z posouzení hlavních principů vševojskového boje a zejména z jejich vlivu je jasné, že všechny působí ve vzájemné souvislosti. Jejich vztahy jsou tak těsné, že každý jednotlivý princip účinku je teprve až v souhrnu s ostatními, jejich vzájemná vyváženost vede k vytvoření optimálních podmínek potřebných pro úspěšné vedení vševojskového boje. Z těchto důvodů by bylo naprosto nesprávné některý z principů podceňovat.

Všechny závisí na politickém uvědomění a politických a odborných schopnostech velitelského sboru, na organizátorské práci velitelů a štábů, na jejich psychické pevnosti, fyzické připravenosti a v neposlední řadě na jejich odpovědnosti za splnění úkolů.